

DE FRANSE PROTECTIE-POLITIEK t.a.v. DE VLASNIJVERHEID EN HAAR
GEVOLGEN VOOR NEDERLAND.

---

1. Doel van de protectie.

De beschermende maatregelen van de Franse regering t.a.v. de vlasindustrie dateren van direct na de tweede wereldoorlog. Zij beogen in Frankrijk een eigen vlasverwerkende industrie op te bouwen, welke de gehele productie-cyclus van grondstof tot eindproduct omvat. Voor 1940 was de capaciteit van de vlasserijen ontoereikend ten opzichte van de teelt van strovlas (tabel 1) en ten opzichte van de spin- en weefcapaciteit in deze branche.

Tabel 1. Uitzaai in ha. van strovlas in Frankrijk in de periode 1936 t/m 1940 en 1945 t/m 1952 (volgens het Alg. Belgisch Vlasverbond).

1936	-	38.161	1946	-	27.900
1937	-	27.876	1947	-	31.000
1938	-	37.225	1948	-	32.241
1939	-	47.223	1949	-	41.633
1940	-	24.666	1950	-	38.745
			1951	-	55.096
1945	-	30.400	1952	-	55.675

Men is er inderdaad in geslaagd in de bestaande lacune te voorzien. Volgens een opgave per Maart 1953 beschikt Frankrijk over 328 vlasserijen, waarin ruim 5500 arbeidskrachten werk vinden. Voor België bedraagt het aantal 8000, voor Nederland 2900.

De toeneming van de eigen verwerking van strovlas, in vergelijking met voor de oorlog, blijkt uit de navolgende cijfers.

Tabel 2. Franse vlaslintproductie in tonnen = ha. ')
(volgens het Alg. Belgisch Vlasverbond).

1938	:	10.000	1948	:	18.000
			1949	:	21.844
1945	:	4.350	1950	:	32.060
1946	:	10.588	1951	:	34.825
1947	:	12.213	1952	:	36.980

*) Volgens Nederlandse maatstaven levert 1 ha. strovlas 1 ton vlaslint.

De spinindustrie omvat een vijftigtal fabrieken met een capaciteit van 450.000 spindels, welk productievermogen vermoedelijk slechts door Rusland overtroffen wordt. Volgens opgave van het Algemeen Belgisch Vlasverbond is er in deze totale capaciteit geen wijziging gekomen sedert 1938/1939.

2. Implicaties van de protectie.

De Overheidspolitiek is blijkens de feiten echter verder gegaan dan alleen het opbouwen van een integraal productiesysteem. Dit ging n.l. gepaard met het contingentieren van de strovlas-export en met een politiek van dumping met vlaslint. De contingentieringsmaatregelen vormen een voorwaarde tot het voeren van een politiek van subsidies aan de vlasnijverheid. Men reserveert n.l. op deze wijze het Franse strovlas voor de Franse vlasserijen. Vrije concurrentie zou niet in staat zijn de Belgische vlasnijverheid van deze strovlasmarkt af te houden. De dumping-politiek aan de andere kant is een gevolg van de genoemde en nader uit te werken subsidiepolitiek. Deze heeft n.l. geleid tot een overproductie van bepaalde, veelal lagere kwaliteiten vlaslint, die in de Franse spinnerijen niet kunnen worden gebruikt en slechts met financiële steun op de buitenlandse markt kunnen worden verkocht.

3. De vorm en omvang van de protectie.

Het gehele complex van maatregelen tot activering van de vlasindustrie beliep voor het seizoen 1952/1953 een subsidiebedrag van 2,4 milliard fr.frs. Hiernaast zijn zeer gunstige voorwaarden aanwezig voor het aantrekken van uitrustingscredieten onder overheidsgarantie voor de inrichting van vlasserijen en spinnerijen.

Men kent momenteel de volgende vormen van steun:

- a. Een teeltpremie per kg. ongerepeld vlas, wanneer dit wordt afgeleverd aan een Franse vlasserij. Deze premie bedraagt 1.50 francs.
- b. Wordt dit vlas bovendien nog gedauwroot, dan wordt er een extra toeslag gegeven van 2.00 francs; de totaalpremie wordt daarmee 3.50 francs per kg. Deze toeslag is aanvankelijk ingesteld om het dauwrotten te bevorderen, waardoor hoge investeringen in rootputten zoveel mogelijk beperkt worden.
- c. Bij levering aan een Franse spinnerij wordt 32% van de factuurwaarde aan de vlassers gesubsidieerd. De ondersteuning is in deze vorm gegoten om aan het streven naar kwaliteitsproductie geen afbreuk te doen; een hogere kwaliteit geeft een hogere subsidie-uitkering.

De betekenis van deze subsidies is de volgende:

Gemiddelde prijs 1 kg. vlaslint (dauwroot), oogst 1952 = 172,14 frs. Ca. 8,3 kg. strovlas levert 1 kg. lint.
De premie hierop is dan 8,3 maal 3.50 frs. = 29,05 frs.
premie factuurwaarde is 32% van gemiddelde prijs = 55,08 "

84,13 frs. is
ca. 50% van de totaalprijs.

Hiernaast ontstaat een nevensubsidie:

1 kg. vlaslint levert n.l. $\pm$ 1/4 kg. lokken.
De gemiddelde prijs van lokken per kg. = 68.83 frs.
De subsidie op lokken wordt nu 32% van 17.20 frs = 5,50 frs.
Men mag dit subsidiebedrag op de lintprijs betrekken.

De totale subsidie bedraagt nu 84.13 frs. plus 5,50 frs. = 89,63 frs, hetgeen, omgerekend op de gemiddelde verkoopprijs van dauwroot-lint (172,14 frs) neerkomt op circa 52% subsidie. Voor 1 kg. lint (waterroot) is het subsidiebedrag ongeveer 40% van de gemiddelde verkoopprijs.

De export van vlaslint wordt sinds 1950 eveneens gesteund: er wordt een subsidie van 16% toegekend. Daarbij komt nog, dat de regeringspolitiek een zeer wisselend karakter draagt. In 1951 werden b.v. bij uitzondering de Belgische kopers onbelemmerd op de Franse strovlasmarkt toegelaten, omdat de Franse vlasindustrie toen slechts de helft van de 400.000 ton strovlas, die in dat jaar uit eigen areaal ter beschikking stond, kon verwerken.

Zo bedroeg de Franse vlasuitzaai voor Belgische rekening in 1951 14.107 ha, in 1952 8.784 ha.

4. De gevolgen van de protectie voor de strovlasmarkt.

De contingentering van de Franse strovlas-export heeft de volgende vormen:

1. Contingentering van de uitzaai voor Belgische rekening.
2. Contingentering van de export naar België van ongerepeld strovlas.
3. Het verbod om in bepaalde gebieden voor Belgische rekening uit te zaaien.

De bevoorrading van de Belgische vlasvezelindustrie met grondstoffen (strovlas) geschiedt vanuit vier bronnen:

- a. de eigen uitzaai;
- b. import van strovlas uit Nederland;
- c. import van strovlas uit Frankrijk;
- d. import van strovlas uit overige landen.

De laatste is van weinig betekenis (zie tabel 4) en kan dientengevolge buiten beschouwing worden gelaten. Door dit bevoorradingssysteem kan de Belgische vlasindustrie in haar grondstoffenbehoefte voorzien, welke zij slechts voor 1/3 (cijfer 1950) uit eigen teeltareaal kan dekken.

Als gevolg van de Franse contingenteringpolitiek t.a.v. strovlas, is de aankoop resp. uitzaai voor Belgische rekening in Frankrijk weinig aantrekkelijk, zo niet onmogelijk geworden.

Onderstaande tabel 3 geeft een overzicht van de uitzaai voor Belgische rekening in Frankrijk over een reeks van jaren.

Tabel 3.

	Totale uitzaai in Frankrijk in H.A.	Voor Belgische rekening in H.A. abs.	in %
1945	30.400	17.600	57,8
1946	27.900	19.000	68,0
1947	31.000	16.100	51,6
1948	32.241	18.798	58,3
1949	41.633	14.260	34,2
1950	38.745	9.340	24,0
1951	55.096	14.107	25,6
1952	55.675	8.784	15,8

Bron: 1) Het Vlas, de Belgische Vlasvezelbereidingsnijverheid.
Uitg. Economisch Sociaal Instituut voor de Midden-
stand, Brussel 1951.

2) Algemeen Belgisch Vlasverbond.

De vermindering van de uitzaai voor Belgische rekening is niet alleen het gevolg van verbodsbepalingen, maar is eveneens in de hand gewerkt door steeds terugkerende onzekerheid t.a.v. het recht om het in Frankrijk geteelde strovlas naar België te exporteren. De behoefte van de Franse vlasindustrie staat op de eerste plaats. Het contingent, dat voor export in aanmerking komt, wordt hiernaar gereguleerd.

Wat is nu de betekenis van deze maatregelen voor de Nederlandse strovlasmarkt?

Tabel 4 geeft de Belgische import van strovlas weer uit Nederland, Frankrijk en overige landen.

Tabel 4.

Belgische invoer van strovlas (in tonnen). ')

	Uit Nederland	Uit Frankrijk	Uit overige landen.
1936	28.053	110.220	
1937	49.873	119.711	
1938	64.616	94.264	
1946	22.141	97.780	280
1947	21.540	88.260	-
1948	29.993	58.759	298
1949	73.608	40.196	93
1950	76.926	62.373	5
1951	75.572	81.055	222
1952	108.984	64.572	46
1953	100.000	43.000	?

') De gegevens over Frankrijk zijn verstrekt door het Algemeen Belgisch Vlasverbond.

De cijfers over de Nederlandse invoer zijn gebaseerd op gegevens, eveneens afkomstig van genoemde instantie en omgewerkt, omdat hier gerepeld en ongerepeld strovlas zonder meer waren samengevoegd. Dit voor zover het de periode 1936 t/m 1938 betreft.

De post gerepeld strovlas is steeds met $\frac{4}{3}$ vermenigvuldigd, waardoor het quantum ongerepeld strovlas bij benadering werd verkregen.

De cijfers van Nederland over 1946 t/m 1952 zijn overgenomen uit de Statistiek van In-, Uit- en Doorvoer en hebben betrekking op België en Luxemburg. Zij vertekenen het beeld dus enigszins. Deze Nederlandse cijfers maakten een herleiding op basis van ongerepeld vlas mogelijk, voor welke herleiding de Belgische cijfers niet geschikt zijn. De import uit overige landen is niet herleid; die uit Frankrijk omvat volgens de publicatie "Het Vlas, de Belgische vlasvezelbereidingsnijverheid" alleen ongerepeld strovlas.

Laat men de invoer uit overige landen buiten beschouwing, dan krijgt men de verhoudingscijfers, weergevend de relatieve betekenis van de import in België uit Nederland en Frankrijk (tabel 5).

Tabel 5.

	Import uit Nederland in % van de totale import ")	Import uit Frankrijk in % van de totale import ")
1936	20,3	79,7
1937	29,4	70,6
1938	40,7	59,3

Vervolg tabel 5.

	Import uit Nederland in % van de totale import. ")	Import uit Frankrijk in % van de totale import. ")
1946	18,5	81,5
1947	19,6	80,4
1948	33,8	66,2
1949	64,7	35,3
1950	55,2	44,8
1951	48,2	51,8
1952	62,8	37,2
1953	69,9	30,1

") Exclusief import uit overige landen.

Uit deze tabel is een verschuiving in de bevoorrading uit het buitenlandse areaal te constateren. Tot 1949 steunt deze in zeer sterke mate op Frankrijk. Met ingang van 1949 gaat het aandeel van de Nederlandse leveranties omhoog. Van jaar tot jaar is de analyse moeilijk te geven: leveringscondities, prijzen, kwaliteitseisen zijn factoren, die zeker het beeld van deze ontwikkeling mede bepalen.

Beschouwt men als hoofdfactor de Franse contingenteringpolitiek, dan is de recessie in het Nederlandse aandeel voor de jaren 1950 en 1951 wel te verklaren. 1950 geeft in de loop van het jaar een verzachting te zien in de Franse politiek: de contingentering wordt, als gevolg van Belgische pressie, losgelaten. 1951 vertoont een overproductie van Frans strovlas: de verwerkingscapaciteit van de vlasindustrie schiet tekort. In 1952 is de capaciteit van de Franse vlasserijen dan ook verhoogd.

In 1951 nam de Franse uitzaai zeer sterk toe. De Belgische invoer van Frans strovlas steeg eveneens. In 1952 bleef de uitzaai in Frankrijk nagenoeg gelijk t.o.v. 1951. De Belgische import van Frans strovlas daalde met 1/5; de Franse lintproductie liep omhoog en wel van 34.825 tot 36.980 ton, dus met 2155 ton.

Er is een verband te leggen tussen de verandering in de Nederlandse uitzaai van vlas en de wijziging in de import van Frans strovlas in België.

Onderstaande tabel 6 geeft de veranderingen van jaar tot jaar weer in de Belgische import vanuit Nederland en Frankrijk met daarnaast het verschil in de Nederlandse uitzaai, alles omgerekend in tonnen strovlas (1 ha. levert ± 8 ton strovlas).

Tabel 6.

	+ of - Belgische import uit Fr.	+ of - Belgische import uit Nederl.	+ of - Nederl.uitzaai
1936)	+ 9491	+ 11820	
1937)	- 25447	+ 14743	
1938			
1946)	- 9520	- 601	+ 3376
1947)	- 29501	+ 8453	+ 54224
1948)	- 18563	+ 43615	+ 9264
1949)	+ 22177	+ 3318	- 22256
1950)	+ 18682	- 1354	+ 105992
1951)	- 16483	+ 33452	+ 22080
1952			
Totaal 1946 t/m 1952	- 33208	+ 86883	+ 172680

Bron: zie ') bij tabel 4.

Bij de analyse van het effect op de Nederlandse uitzaai als gevolg van de toeneming van Belgische aankopen van strovlas op de Nederlandse markt, dient men rekening te houden met verdragingsverschijnselen. De oogst, geteeld in een bepaald jaar, wordt het jaar daarop verhandeld.

In de tweede plaats kan worden opgemerkt, dat vlas een gewas is, dat sterk uitputtend werkt op de vruchtbaarheid van de grond. Wil men het vlasareaal verhogen, dan is een voor- teelt van een ander gewas nodig om een bepaalde graad van zuiverheid t.a.v. het onkruid te verkrijgen. Bovendien moet door middel van extra bemesting de teeltkracht van de grond worden opgevoerd. Dit vergroot de vertraging nog.

Hieruit volgt, dat een direct reageren op een wijziging in de markt-verhouding, voorzover het een verandering van de uitzaai betreft, wordt belemmerd door bovenvermelde factoren.

De Nederlandse uitzaai geeft in de jaren 1946 t/m 1952 met uitzondering van 1950 een stijging te zien. Vlak na de tweede wereldoorlog ziet men een verdere stijging van het Nederlandse vlasareaal. De Franse export naar België neemt af, de Nederlandse daarentegen neemt toe. Er is voldoende reden, om aan te nemen, dat de Franse politiek hier een directe invloed uitoefent op de Nederlandse vlasverbouw.

De plotselinge daling van de uitzaai in 1950 is moeilijker te verklaren. Waarschijnlijk is, dat de verbetering in de export naar België van Frans strovlas reeds ditzelfde jaar de vermindering van de Nederlandse uitzaai heeft beïnvloed.

Een andere factor, die bij de verminderde uitzaai in 1950 een rol gespeeld kan hebben, is het slechter worden van de afzetmarkt voor vlaslint; de export van Nederlands vlaslint loopt n.l. met 1258 ton terug. Dit zou dan weer kunnen samenhangen met de sedert 1950 door Frankrijk verleende exportsubsidies op vlaslint.

De scherpe reactie als gevolg van strategische voorraadvorming waartoe de situatie in Korea aanleiding gaf, uitte zich in 1951 in een sterk verhoogde vlasuitzaai. Het "Korea-effect" heeft hier een mogelijk negatieve invloed als gevolg van verhoogde Franse invoer in België meer dan gecorrigeerd.

Men kan dus concluderen, dat een stringent verband tussen de Franse contingenteringspolitiek en de Nederlandse uitzaai moeilijk precies van jaar tot jaar aan te geven is. Ongetwijfeld is er in totaal gezien zeker een sterke beïnvloeding.

Men mag bij dit alles niet uit het oog verliezen, dat de Nederlandse verwerkingscapaciteit van strovlas na de oorlog steeds aan een stijging onderhevig is geweest. Het is niet mogelijk hierover cijfers van jaar tot jaar te publiceren. Volgens een opgave van de Federatie van Vlammersverenigingen bedroeg deze capaciteit per 1952 15000 ha. In de jaren 1937/1938 bedroeg dit aantal 7095 ha. Ongetwijfeld komt een deel van de gestegen uitzaai op rekening van deze capaciteitsverhoging.

Voor wat betreft de strovlasmarkt kunnen wij uit deze ontwikkeling concluderen:

1. De prijzen voor strovlas op de Nederlandse markt worden opgedreven door de Belgische aankopen. Weliswaar is de uitzaai in Nederland de laatste jaren navenant verhoogd, maar door de zeer elastische behoefte van de Belgische vlasserijen (hun capaciteit is zeer groot en meestal maar voor een - overigens groot - deel bezet; ook het grote Belgische vakmanschap is hierbij van belang) is er toch een opwaartse druk.
2. De Franse contingenteringspolitiek verdeelt de West-Europese markt in twee deelmarkten. Op deze kunnen de prijzen zich betrekkelijk onafhankelijk van elkaar gedragen. De prijsbewegingen worden daardoor echter heftiger, temeer daar de contingenteringspolitiek zeer grillig bleek te zijn. 1) In het geval van één enkele markt is de prijsbeweging natuurlijk rustiger. De toch al zeer riskante vlasbranche wordt door deze situatie nog aanmerkelijk riskanter.

- 1) Het Belgische Weekblad "Vlasberichten" van 22 Mei 1954 (no. 21) beschrijft hoe eind 1953 de Belgen gebruik maakten van een (tweede) exportcontingent om teeltcontracten af te sluiten. Het contingent bleek echter te zijn overschreden en men kon geen verdelingssleutel vinden. De Belgen dekten zich toen in eigen land en in Nederland (prijsverhoging). Begin 1954 kwam de Franse administratie echter met een nieuw exportcontingent, waarbij de Belgen werden gedwongen hun vroegere contracten toch na te komen.

5. De overige gevolgen van de protectie.

Ook voor de vlaslintmarkt is de bovenaangeduide subsidie-politiek desastreus. De exportsubsidies hebben tot doel de Franse overproductie in het buitenland te spuien. Geleidelijk aan dreigt de Nederlandse en Belgische afzet aan lint daar te worden verdrongen. Daarnaast staat de afzetvermindering van Belgisch en Nederlands vlaslint op de Franse markt, welke eveneens prijsdalende effecten sorteert.

De volgende conclusies luiden dus:

3. Door de Franse export-subsidies op vlaslint en de oneerlijke concurrentie m.b.t. de afzet van Belgisch en Nederlands vlaslint op de Franse markt zijn ook hier de Belgische en Nederlandse vlasserijen sterk in het nadeel en ondervinden zij een kunstmatig dalende markt.
4. De gevolgen sub 1. en 3. genoemd sluiten een kleiner wordend écart in tussen de grondstoffen en de lintprijzen, welke voor de individuele vlassers niet te beïnvloeden grootheden zijn. Ook hierdoor is het toch al grote risico in deze branche onnodig groter geworden. De speelruimte ter dekking van productie-kosten en ondernemerswinst is zeer gering.

Het algemene aspect van deze vier conclusies is, dat er door een kunstmatig beleid een overproductie van lint is ontstaan of telkens dreigt te ontstaan. Het marktbederf en de onzekerheid worden hierdoor zeer sterk in de hand gewerkt. Het is de vraag, of al deze kunstmatig gesteunde bedrijven zich zonder deze steun zouden kunnen handhaven.

Ook voor de werkgelegenheid in België en Nederland is de Franse politiek ongunstig. In de maanden December 1952 en Januari 1953 b.v. waren in België 4000 werknemers in de vlasindustrie werkloos. Deze werkloosheid werd van Belgische zijde toegeschreven aan het tekort aan strovlas. Toen de Belgen zich daartoe in Nederland wilden dekken, stegen de strovlas-prijzen dermate, dat de Zeeuwsch-Vlaamse vlasnijverheid het vlas onbewerkt aan België ging verkopen, waardoor ook ten onzent de werkloosheid sterk toenam.

In alle opzichten is derhalve de Franse politiek m.b.t. de vlassector ongunstig voor Nederland. Maatregelen om deze belangrijke Nederlandse industrie tegen onnatuurlijke en willekeurige invloeden te beschermen zijn dringend nodig.

Middelburg, 12 Juli 1954.